

ESKİ TKP'YE GELEN EMİRLE YAPILAN ÖZELEŞTİRİ

30 Ekim 2024

Yıldırım Koç

Bir önceki yazımda, eski TKP'nin Mustafa Kemal Paşa'ya ilişkin iftira ve hakaretlerini özetlemiştim.

Bu yazının konusuysa, eski TKP'nin siyasi çizgisinin nasıl Komintern (Sovyetler Birliği) tarafından belirlendiğini ve 180 derecelik dönüşlerin nasıl yapılabildiğini özetlemektedir.

Komintern'in 1935 yılında gerçekleştirilen 7. Kongresi'nde Komintern'in politikaları temelden değiştirildi. 1928 yılında gerçekleştirilen 6. Kongre'nin aldığı kararların 180 derece zıttı kararlar kabul edildi. 1928 yılının olağanüstü sektör kararlarının yerine 1935 yılında birleşik cephe, halk cephesi ve milli cephe politikası benimsendi. Komintern'den gelen talimatlar doğrultusunda hareket eden eski TKP de, sözde Komintern talimatlarının dışına çıkarak "separat" veya "desantralizasyon" kararına uydu. İşin ilginç yanı, eski TKP'nin Komintern talimatlarının dışında hareket etme dönemi Komintern'in talimatıyla başladı.

Eski TKP'nin bu tarihten itibaren Atatürk'e ilişkin hakaretlerinin yerini övgüler aldı. Ancak bu övgülerin Türkiye'de kimseyi ikna etmediği, yıllarca yapılan hakaretlerin unutulmadığı, bu politika değişikliğinin Türkiye'de kitleler üzerinde hiçbir etkisinin olmadığı, 180 derecelik bu dönüşün Türkiye'de kimse tarafından farkına bile varılmadığı kesindir. Nitekim "separat" kararı ve övgülere rağmen eski TKP kadrolarına ilişkin yeni davalar açıldı.

Komintern'de eski TKP'ye ilişkin desantralizasyon kararı 1937 Şubat'ında alındı. Eski TKP sözde Komintern'e bağlı olmaktan çıktı. Örneğin, Zeki Baştımar CHP'ye üyelik başvurusunda bulundu. Ancak Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Sekreterliği 1 Temmuz 1937'de şu kararı aldı: "Parti konferansı yapıp yeni bir Merkez Komitesi'nin terkihi hakkında karar çıkıncaya kadar Halim (Hasan Ali), Aydın (Zeki Baştımar) ve Vasıf yoldaşlardan oluşan geçici bir parti yönetimi atanmalı ve Halim yoldaş bu yönetimin sekreteri olmalıdı." (Akbulut,Erden, "Separat'ın Öyküsü," Tunçay, Mete, *Türkiye'de Sol Akımlar (1925-1936)* C.2, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009;672-673)

Mete Tunçay, bu gelişmeleri bu yılları yaşamış bir eski TKP'liden dinledikleri çerçevesinde şöyle anlatmaktadır:

"TKP, 1936'da bir seksiyonu olduğu Komintern'den ayrılmış, merkezsizleştirilmiş (Separat kararı Desantralizasyon adıyla da anılır) ve üyelerinin yasal olanaklar içinde etkinliklerini sürdürmeleri istenmiştir. (...) Eski TKP'lilerden biri, bana, 1936'da bir Komintern temsilcisinin parti MK üyelerine hitaben, konuşmasına şu sözlerle başladığını anlatmıştı: 'Söylediklerimi işitince, beni Mustafa Kemal'in casusu sanacaksınız, ama değilim!' Temsilcinin getirdiği direktif, Türk partisinin dağıtılması anlamına geliyordu. TC hükümetinin resmî dış politikası, Sovyet yanlısı olduğu için, şimdi işçi hakları gibi konularda bu hükümeti zorlamanın sırası değildi. Komünistler demokrasiyi (yani Sovyet çıkarlarını) savunmak için legale çıkmalı, CHP gibi siyasal örgütlere girmeli, yasal basında yer almalı idiler. (...) Partinin bu konuda sonradan yaptığı ender açıklamalardan birinde şöyle denilmektedir: ' (...) O zamanki İsmet İnönü hükümetinin, memleketin millî bağımsızlığına, sosyal gelişmesine hizmet eden, memleketin ve halkın yararına olan bütün icraatında aktif olarak desteklenmesine karar verdi. Partiye bağlı gizli işçi sendikaları ve gizli Komünist Gençlik teşkilatı kaldırılarak üyeleri legal işçi ve gençlik teşkilatlarına girmekle

görevlendirildi.' " (Tunçay, Mete, *Türkiye’de Sol Akımlar (1925-1936)* C.2, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009;13-14;163-164)

Ancak eski TKP, talimatlara uymada biraz geç kaldı. Eski TKP’nin “Faaliyet Programı” 1936 yılında yeniden yayımlandı. Bu baskının başında yer alan “Birkaç Söz” bölümünde Kemalizme yönelik şu suçlamalar yer alıyordu:

“TKP, Kemalist burjuvaziye ve onun diktatoryasına karşı yürüttüğü savaşı; emperyalizme, ecnebi emperyalist sermayenin ajanlığını yapanlara, irticaa, derebeylik artıklarına [karşı yürüttüğü] amansız savaştan ayırmıyor. Kemalistlerin ikiyüzlülüklerini, emperyalist ecnebi sermayenin önünde diz çöküşlerini, Türkiye’nin emekçi halk kitlelerinin aleyhine yaptıkları anlaşmaları, eski muhalefet unsurlarıyla, derebeylik artıklarıyla giriştikleri uzlaşmaları merhametsizce açığa vuruyor. TKP, Kemalist burjuvazinin ve onun halk Fırkası hükümetinin sahtekârlıklarını, boşboğazlıklarını, kitleleri aldatmak ve onları sınıf savaşında dizüstü süründürmek için ileri sürdüğü demagojileri yılmadan, yorulmadan emekçi kitlelere göstermektedir.” (Tunçay/C.2,2009;636)

Bu programın yayımlanmasından kısa bir süre sonra, bir siyasi hareket açısından utanç verici 180 derecelik bir dönüş gerçekleştirildi. Eski TKP ve önderleri, geçmiş yıllardaki tavırlarını “sekterlik” olarak suçladılar. Ancak bu kapsamlı “özeleştir”, bu sekterlik hatasının nedenine hiç değinmedi. Eski TKP’nin özellikle 1927 yılından 1936 yılına kadar Atatürk ve Halk Partisi konusundaki tüm “sekterliği” (hakaretleri, iftiraları, vb.) esasında Komintern’in talimatları ve onayı doğrultusunda yapılmıştı. Eski TKP, 1936 yılında basılan Faaliyet Programı’nda ifade ettiği tavrı, aynı yılın sonunda yapılan toplantıda yerden yere vurdu; ancak bu dönemde Komintern’in emir ve talimatlarına değinmedi. Parti, kendisini günah keçisi ilan etti.

Komünist Enternasyonal’in yöneticileriyle eski TKP adına Şefik Hüsnü ve Reşat Fuat, 5 Kasım 1936 tarihinde bir toplantı yaptılar. Bu toplantının tutanakları, Bilal Şen tarafından çevrildi. Erden Akbulut da “Separat’ın Öyküsü” yazısında bu tutanaklara yer verdi.

Bu toplantıda Şefik Hüsnü, Parti’nin sekterliğinden şikayet etti:

“Partinin görevi: Partimiz, durum ve amaç saptamada, sekterlikten çok zarar gördü. Parti, ülkenin iç durumuyla ilgili tahlillerde her zaman yalnızca olumsuz yanlarını söyledi ve hükümetle ilgili olarak da hep kötüyü söyletti. Bu tutum Partiyi sekter görüş ve isteklere götürdü. (...) Bizim parti doğru sloganlar ileri süreceği ve eylemlerinde onlara dayanacağı yerde, her vakit Kemalist hükümetin kesin olarak görevini yapamaz duruma gelmesini bekledi. Bu tutumuyla parti, kitlelere giden kendi yolunu kesiyordu.”

Toplantıda Reşat Fuat’ın eleştirisi de benzer nitelikteydi:

“Kemal, büyük önemi olan pek çok reform yaptı. Kemalist hükümet, Sultanın hükümetini devirmekten başlayarak devlet aygıtını kurmağa kadar bir sıra reform yaptı, ki biz bunları yanlış değerlendirdik. Biz, Kemalist önlemlerin karşısında tümüyle inkarcı bir tutum takındık. Biz olumlu yanları ağza almaktan korkuyorduk, olumsuzlukları ise hızla yayıyorduk (işçilere ulaştırıyorduk). Sekter politikamız yüzünden biz ortaya bir dizi yanlış slogan atıyorduk. Ben, bu konuda şunu da eklemek zorundayım: Biz yalnızca politik sorunlarda değil, ekonomik sorunlarda da irreal (gerçeğe uymayan) sloganlar ileri sürüyorduk, bu nedenle kitleler onları

anlayamıyorlardı. Biz ise, uzun yıllar var oluşumuza karşın, politik etken olmadık.” (Akbulut,Erden, “Separat’ın Öyküsü,” Tunçay/2,2009;654-655)

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi 1937 yılı Ocak ayında bir toplantı yaparak, “gizli” kayıtlı “Türkiye Komünist Partisinin Çalışma ve Taktiği Üzerine Karar” aldı. Bu karar, Komintern Sekreteryası tarafından 14 Şubat 1937 tarihinde kabul edildi. Kemalist Devrim konusunda TKP’nin geçmiş politikalarının hemen hemen tümüyle eleştirildiği bu kararın bazı bölümleri aşağıda sunulmaktadır:

“Saptamak zorundayız ki, partinin ödevini yapabilmesi için gerekli koşullar yok, çünkü parti yığınlardan soyutlanmış durumda. Komünistlerin uğradıkları zararlara ve kişisel tüm özverilerine karşın, partinin, eylemlerinde ciddi başarılarla henüz övünememesi, bu soyutlanmışlık durumuyla açıklanabilir.

“Parti yönetimi çalışmalarında kullandığı taktik ve yöntemlerde ciddi sekte hatalar yaptı. (...)

“Parti yönetiminin yanlışlarının baş nedeni, Kemalistlerin ülkede tek başına egemenliklerini kurdukları zamandan beri, Partinin Kemalizme karşı sistemli olumsuz tutumudur. Parti yönetiminin bütün eylemlerindeki sekteleşmenin kökü de bundadır. Parti, Kemalistlerin İngiltere ve Fransa’yla bağladıkları sözleşmelerle ulusal çıkarlara zarar verdiklerini, Musul ve Osmanlı borçları gibi yaşamsal önemdeki sorunlarda boyun eğmelerini örnek göstererek, iktidar partisinin artık ulusal bağımsızlığı etkin biçimde savunacak ve bundan sonra toplumsal ve siyasal reformlar yapacak durumda olmadığı sanısında idi. Buradan hareketle şu sonuca varılmıştı: Kemalist hareket, burjuva demokratik devriminin hiçbir sorununu çözemez, bu nedenle Kemalist diktatörlük alaşağı edilmeli ve doğrudan doğruya ‘işçi ve köylü demokratik diktatörlüğü’yle değiştirilmelidir. Parti, Halk Partisi’nde çok sayıda ilerinin varlığını ve ilerde bunların pekala ilerici rol oynayabileceğini gözden kaçırmıştır. Oysa bu, Halk Partisi’ne karşı genel olarak savaş değil, ona baskı yapma taktik hattını telkin etmeliydi.

“Kemalistlerin rolünü böyle yanlış değerlendirme, parti yönetimini, demokratik gelişmeyi elbirliğiyle ilerletmek için Kemalist hareketteki ilerici unsurlarla anlaşma yapma olanağından yoksun bıraktı. Bu yanlış değerlendirme, ülkenin demokratik gelişme çizgisi konusunda partinin doğru istemler ileri sürmesi, bu uğurda halk yığınlarının kazanılmasına ve bu istemlerin gerçekleştirilmesi için hükümetin sıkıştırılmasına da engel oluşturdu. (...)

“Halk yığınlarını harekete geçirip barışı güçlendirme işinde olduğu gibi, Türkiye ile SSCB arasındaki dostluk ve ittifak ilişkilerini güçlendirme işinde de, Partiye, yine onun Kemalist hükümetle ilgili doğru olmayan tutumu engel oldu. Parti yönetimi, aynı şekilde, bu konuda da, Kemalist hükümetin politikasını yalnızca eleştiriyor ve yığınlara Türk hükümetinin bu ittifakla ilgili tutumunda dürüst olmadığını, onun kendini büyük ölçüde emperyalist devletlere bağlı hissettiğini göstermeye çalışıyordu.

“Parti yönetimi, Ulusal Devrim’in kazanımlarının ve devrimci geleneklerinin önemini yeterince anlamadı. Parti, yığınlara ulusal devrimin önemli yanlarını açıklayıp Ulusal Kurtuluş Hareketi’nin en doğru savunucusu olarak hareket edeceği yerde, o, kendi davranışlarıyla yığınlardan soyutlandı ve böylece Kemalist Halk Partisi’nin ulusal bağımsızlığın ve ulusal onurun biricik savunucusu olarak görünme uğraşlarını kolaylaştırdı.

“Parti yönetiminin Kemalist hükümet ile Halk Partisi’ne ilişkin alanlardaki hatalı değerlendirmeleri de örgütün yığınlardan kopmasına yardım etti ve partinin, devrimci reformları geliştirmesi için Kemalistleri zorlama amacıyla yığınları seferber etmesine engel oldu. (...)

“Parti yönetiminin yanlış tespiti, aynı şekilde komünistlerin Halk Partisi’ne ve onun etkisindeki yığın örgütlerine ilişkin tutumunda da kendini gösterdi. Halk Partisi’ndeki gerici yönelişleri eleştireceği, onlarla mücadele edeceği ve böylece onun sıralarındaki ilerici öğeleri destekleyeceği yerde, Parti, Halk Partisi’nin bütün politikasını, hiçbir ayırım yapmaksızın toptan mahkum etmeye ve Halk Partisi’nin gericilikle uzlaşmaya gittiğini, kapitalizme teslim olduğunu

sürekli vurgulayarak, ona karşı topyekun bir savaşa kalktı. Yığınlar bu hedefi anlayamadı; bu yöneliş komünist partisini yığınlardan uzaklaştırdı ve Halk Partisi'nin yığınları etkilemedeki tekeli koruma uğraşlarını kolaylaştırdı. Böylece Parti, Halk Partisi içindeki gerici unsurlara karşı, ondaki ilerici güçlerle birlikte mücadele etme olanağından kendini yoksun etmiş oldu.” (Tosun, Ersin (der.), *Bilal Şen, Arşiv Çalışmaları, Sosyal Tarih Yayınları*, 2019; 109-113; *Vedat Türkali ile Güven Üzerine, Desantralizasyon/Separat Kararları Belgeleri*, TÜSTAV Yayınları, İstanbul, 2000; 42-47; Akbulut, Erden, “Separat’ın Öyküsü,” *Tunçay/C.2*, 2009; 660-663)

Mehmet Perinçek, *Bilim ve Ütopya Dergisi*'nin Kasım 2016'da yayımlanan 269. sayısında yer alan “TKP'nin Atatürk ve 10 Kasım Değerlendirmesi, 'Altı Ok'u Benimsiyoruz'” yazısında (s.44-55) eski TKP'nin 1938 yılında yayımlanan yazılarına yer verdi. Bu yazılardan aşağıdaki alıntılar, eski TKP'nin Sovyetler Birliği'nin talimatlarına nasıl uyduğunu bir kez daha göstermektedir.

Mehmet Perinçek'in verdiği 2 Kasım 1938 tarihli ilk yazı “Türk Halkını Birleştirmek” başlığını taşımaktadır. Yazının yazarı belirtilmemekle birlikte, “İ.Erdem”e ait olduğu anlaşılmaktadır.” (s.45). İ.Erdem ise, çok büyük olasılıkla, İsmail Bilen'dir.

Bu yazıda şunlar söylenmektedir:

“Türk halkı, yüce komutan Atatürk'ün yönetiminde unutulmaz ezici darbeler vurmuş ve emperyalist işgalcilerin ordularını dağıtmıştır. (...)

“Cumhuriyet hükümetimiz, birbiri ardına daha önce ülkemizin kalkınmasını engelleyen ve milli bağımsızlığımızı tehdit eden yabancı sermayenin elinde bulunan ülke içindeki iktisadi komuta merkezlerini ele geçirdi. (...)

“Sağ unsurların, gerici ve ülke içindeki faşist ajanların bütün darbeleri, Cumhuriyetimizin kazanımlarına yönelik. Onlar, sistematik olarak anayasanın ve Halk Partisi programının altı umdesini (Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Devletçilik, Laiklik ve Devrimcilik) hedef alarak her şekilde Cumhuriyet'in temellerini ortadan kaldırmaya çabalıyorlar. (...)

“Basın özgürlüğü, dil reformu ve Latin alfabesine geçiş, Atatürk tarafından kararlılıkla hayata geçirilmiş ve cehaletle gerici etkilerden kurtarmak için halka sunulmuştur. (...)

“Her şekilde ordumuzu güçlendirmemiz lazım. Bilincini geliştirmemiz, onu Türkiye'nin barışçıl ve özgür gelişimini hedef alan Türk halkının bütün düşmanlarına karşı barış ve bağımsızlık için uzlaşmaz ve fedakar mücadele ruhuyla eğitmemiz lazım. (...)

“Halk Partisi ve Türkiye Komünist Partisi, kendinde işçi sınıfının ve Türk halkının bütün en iyi unsurlarını toplamaktadır. Bu iki parti, işbirliği yaparak halk kitlelerini peşinden sürükleyebilir ve barışla bağımsızlığın korunması mücadelesinde başarı sağlayabilir. (...)

“Türkiye Komünist Partisi'nin bazı yanlışlar yaptığı ve geçmişte, farklı süreçlerde yanlış ve sekte bir tavır aldığı doğrudur. Parti, bunu samimiyetle ve açıkça kabul ediyor. 1936'dan itibaren Komünist Partisi, samimi Kemalistlerle işbirliği yapmaya hazır olduğunun altını birçok kez çizmiştir ve temel görevini Cumhuriyet'in bağımsızlığıyla gelişmesinin korunması için Türk halk kitlelerini birleştirmek olarak görmektedir. (...)

“Mücadelenin ortak bayrağı olarak Halk Partisi'nin ve Cumhuriyet'in anayasasının Altı Ok'unu kabul etmeye hazırız: Devrimcilik, Halkçılık, Devletçilik, Milliyetçilik, Cumhuriyetçilik ve Laiklik. Ve ilan ediyoruz ki, hepsi birlikte ve her biri tek tek bizim tarafımızdan mücadelemizin ve devamımızın ilkeleri olarak kabul edilmekte ve benimsenmektedir.” (Perinçek, 2016; 45-48)

İ.Erdem imzasıyla Komintern'in yayın organlarından birinde 24 Kasım 1938 tarihinde yayımlanan “Türk Halkı Cumhuriyet'in Bağımsızlığının Bekçisidir” başlıklı yazıda da şunlar yazıyordu:

“10 Kasım günü çağımızın en büyük insanlarından, bağımsız ve ilerici yeni bir Türkiye için Savaşan, Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk ve ebedi Cumhurbaşkanı Kemal Atatürk vefat etti. (...)

“O, 1919-1922 yılları arasında emperyalist işgalci orduların akınlarına karşı Türk milletinin milli kurtuluşu için muzaffer savaşı yöneten ve büyük reformlar, barış ve cumhuriyetçi, özgür ve bağımsız Türkiye için içerideki gericilerle kahramanca mücadele eden yüce komutandır. (...)

“O, Türk halkının kara yobazlığın, kanlı saltanat ve hilafet rejiminin tasfiyesi, Türk kadınının eşitliği, dinin devletten, eğitimin dinden ayrılması, yeni Latin Alfabesi ve okuryazar oranının yükseltilmesi ve Türkiye sanayisinin inşası için verdiği mücadeleye önderlik etmiştir. (...)

“Alman faşizminin ve ajanlarının entrikaları, daha şimdiden ülkemizin üstüne kara bulutlar getirdi. Bu bulutlar, Türk halkının bağımsızlığını, özgürlüğünü ve huzurunu, şanlı Atatürk’ün ve yakın silah arkadaşı İsmet İnönü’nün önderliğinde büyük kahramanlıklarla ve fedakarlıklarla elde edilen her şeyi halkın elinden almakla tehdit etmektedir. (...)

“Biz, Türk komünistleri, Türk halkının onurlu ve sadık evlatları olarak bu tehlikelerin kesin olarak farkındayız. Bizim yerimiz, tüm milletle ve milli kurtuluş mücadelesinin kazanımlarını savunmaya ve geliştirmeye hazır olan Halk Partisi’nin üyeleriyle omuz omuza gericilikle ve emperyalizmin ajanlarıyla yürütülen savaşın en ön saflarıdır. (...)

“Atatürk, Cumhuriyet Halk Partisi’ni kurdu ve onun amblemine vatanımızın gelişme yolunu gösteren Altı OK’u koydu: Devrimcilik, Halkçılık, Devletçilik, Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik ve Laiklik. Türk komünistleri, Halk Partisi’nin bu Altı Ok’unu ve Cumhuriyet’in anayasasının temellerini daha yükseğe ve daha ileriye taşımak üzere kabul etmeye hazırdır.” (Perinçek,2016;49-50)

Eski TKP’nin program ve faaliyetleri değerlendirilirken, 1936 yılında yayımladıkları Faaliyet Programı’nda bile yerden yere vurdukları Atatürk ve Halk Partisi’ni, o yılın sonundan itibaren göklere çıkarabilen bir örgütün ne kadar ciddiye alınabileceği unutulmamalıdır.